

Kajetan Kovič

TIHI BARON

(Odlomek iz romana POT V TRENTO, ki v kratkem izide pri Pomurski založbi. Besedilo je iz poglavja ZAUPNO POROČILO, v katerem zasebni detektiv Josip Juraj K. raziskuje izginotje obutvenih artiklov iz glavnega skladišča dunajske veletrgovine DEL-KA. Med poizvedovanjem duševno zboli in ga prepeljejo v bolnišnico Svete Cecilije v M.O., kjer med terapevtskim postopkom na eksperimentalnem oddelku napiše Zaupno poročilo.)

Gospoda moja, zdaj ni več nobenega dvoma, da se Franc M. ali njegov dvojniki pod tem imenom v firmi DEL-KA ni zaposlil z namenom, da bi svoje gmotne razmere izboljšal s krajno čevljev, ampak ker je presodil, da mu bo nevpadljivo mesto trgovskega pomočnika dajalo kritje za izpeljavo častihlepnega življenjskega načrta. Sklenil je namreč, gospoda moja, nič več in nič manj kot pofukati cesarsko kraljevo avstro-ogrsko monarhijo. Moje poročilo bi se zato na tem mestu lahko končalo, saj je poizvedovanje glede izginotja obutvenih artiklov v zvezi s Francem M. postalo brezpredmetno. Vendar čutim moralno dolžnost in zgodovinsko odgovornost, da zabeležim nekatera dejstva, ki se tičejo prave dejavnosti Franca M., dejavnosti, o kateri bi bilo tvegano izreči dokončno sodbo in jo šteti ali za veleizdajalsko zaroto ali za daljnosežno državotvorno dejanje, ter jih sporočim Državni pisarni.

V začetku leta 1912, lahko pa tudi že nekaj mesecev prej, se je v dunajskih salonih prikazal *tihi baron*. Vzdevek kaže, da je bil njegov prihod diskreten in da so se začeli o njem spraševati šele potem, ko je bil že samoumevni gost v palačah kneginje Sch. in baronice F. Vsakdo ga je videl že nekoč prej, nihče pa ni znal natanko povedati, kdaj in kje.

Mladi baron se je vedel zadržano, govoril je ravno toliko, kolikor se je zdelo potrebno ali raje še manj, bil pa je dober poslušalec in tako je postal v družbi prej priljubljen kot opažen, zaradi česar mu radovednost ni mogla spodnesti prvih, tveganih korakov na parketu salonov dunajske visoke družbe. S tem, da je kazal nekakšno brezbrzičnost do lastne osebe, je navajal k podobnemu odnosu tudi druge. Brezbrzičnost je izključevala videz pretirane skromnosti ali romantične skrivnostnosti, ki bi lahko prezgodaj zbudili nezaželeno pozornost. Vse to mu je utrdilo položaj v družbi in mu omogočilo, da je tudi na pozneje zastavljena vprašanja, če in kadar je do njih prišlo, odgovarjal na kratko, z nasmeški in s pogledom, uprtim naravnost v oči sobesednika.

Ta prijazni nič, kot so to vedenje čez čas krstili, je dobil nekaj oprijemljivejših čeprav še zmeraj bolj domnevnih kot zanesljivih oporišč po določenem obdobju, ko

se je tihi baron iz neopaznega poslušalca v moških družbah začel leviti v zaupljivega družabnika oseb ženskega spola in je prek njih dal po salonih razširiti nekaj nejasnih govoric, ki so potešile prvo radovednost, dale njegovi osebi podlago in ozadje, hkrati pa izpostavile značajsko plemenitost, s katero naj ne bi varoval svojih, ampak skrivnosti drugih, morebiti manj srečnih prednikov.

Obveljalo je mnenje, da izvira iz južnih oziroma jugozahodnih pokrajin monarhije, morebiti celo iz predelov, ki so bili v ne tako davnih nesrečnih vojnah izgubljeni, govorilo se je o stranski veji goriških grofov, o enem izmed Majnhardov Tirolskih, ni bilo jasno, ali je šlo za četrtega ali petega, in čeprav je rodbina veljala za izumrlo, je ostalo nekaj nerazčiščenih vprašanj o nasledstvu po ženski liniji, zaradi česar so nekateri tihega barona videli celo nedaleč od vladajoče cesarske rodbine, seveda v diskretnem ozadju, kot kaže plemiču z nedokazano in zaradi častnih razlogov ali celo državnih ozirov ta hip nedokazljivo provenienco. To plemenito varovanje tuje časti je očem tihega barona podeljevalo senco očarljive melanholije.

Ko se je izkazal še kot okreten plesalec z lahkim korakom, mu tudi eksotični podatek, ki je njegovo osebo obdal z dvoreznim romantičnim nimbom, namreč, da se je udeležil zadnje burske vojne, ni mogel več omajati položaja v visoki družbi. Ker je podatek prišel iz budoarja neke ugledne dame, ga ni bilo mogoče direktno preverjati, na posredna vprašanja pa je tihi baron odgovarjal s posrednimi nasmeški, s splošnimi podatki o podnebjju v Južni Afriki in o lovu na afriške živali v nemških kolonijah, o čemer naj bi mu nedavno tega pripovedoval neki daljni sorodnik po materini strani, ki da se je vrnil po nekaj letih službe iz nemške vzhodne Afrike s činom polkovnika in nemajhnim premoženjem.

Na provokativno vprašanje nekega ljubosumnega grofiča, ali je res, da je služil v enotah generala Smutsa, tihi baron ni odgovoril ne z da in ne z ne, temveč je s komaj nakazanim nasmeškom pod brčicami dejal, da je poznal generalovega nečaka. Baronov videz ni kazal določenih let, lahko bi jih imel petindvajset, lahko pa tudi petintrideset, in tako njegova morebitna udeležba v burski vojni, katere potek je bil deset let po njenem koncu v spominskih celicah dunajske visoke družbe že nekoliko zapajčevinjen, ni mogla biti vprašljiva, čeprav on sam ni nikoli z nedvoumno besedo potrdil, da bi bila resnična.

Ko se je zasidral v dunajskih salonih, je tihi baron polagoma, a sistematično začel svoje delovanje širiti in je postal diskretni obiskovalec najprej nekaterih, potem pa občutnega števila spalnic v prestolniških palačah in okoliških dvorcih. Svoje simpatije je preudarno razdelil po naslovih in starosti dam, pri čemer ni segal po skrajnostih, ampak se je pri letih gibal med dvajsetim in štiridesetim, pri položaju pa se je razen v enem primeru distanciral od pripadnic ožje cesarsko kraljeve družine. Ta diplomatsko premišljena, čeprav nekoliko širokopotezna razporeditev interesov je bila v družbi, ki je ni obvladovala maloposestniška morala uradnikov in trgovcev, akceptirana in priznana, tembolj, ker je bil tihi baron vzor diskretnosti. Čez njegove ustnice ni prišla najmanjša izjava o intimnih zvezah, ne splošna, kaj šele konkretna, zadržani nasmešek in melanholični pogled pa so že vnaprej dobivali odpustek in odvezo, če bi že prišlo do morebitnega naključnega odkritja kakšnega galantnega dogodka. Nekaj petelinastih norcev nikakor ni moglo najti povoda, da bi izzvalo barona na dvoboj zaradi ljubimkanja z njihovimi ženami ali metresami, saj je bil zunaj salonov neprijemljiv in neviden kot Angel Gospodov.

Po nekaj mesecih se je izkazalo, da tihi baron ni povsem brez posebnosti. Potem ko je bil v salonih že nepogrešljiv, je šla o njem sodba, da ga je mogoče srečati povsod in ob vsakem času, vendar pa nikoli zagotovo. Izbojeval si je privile-

gij, da so ga vabili v najbolj zaključene krožke, vendar se je družabnih obveznosti udeleževal izključno po svoji volji ali celo muhavosti. Tudi če je kdaj izostal brez opravičila ali se nekaj dni sploh ni prikazal, mu tega niso šteli za slabo, temveč za del njegovega posebnega stila in niso terjali pojasnil. Spletkarske opazovalke niso spregledale, da so se njegovi izostanki včasih pokrivali z odsotnostjo kakšne dame, vendar se v družbo nikoli nista vrnila hkrati in njuni prihodnji odnosi niso kazali znamenj, iz katerih bi bilo moči sklepati na intimno zvezo v preteklih dneh.

Nekateri skeptiki, ki pa jih je bilo komajda za odstotek, so razglabljali o baronovih morebitnih homoerotičnih nagnjenjih, drugi, prav tako neštevilni, pa so njegovo brezhibno, lisjaško vedenje spravljali v zvezo s članstvom v prostožidarski loži ali tuji vohunski službi. Tudi če so mu prišle na uho, se je baron ob teh govoricah držal nedolžno kot jagnje. Kljub njegovemu diplomatskemu talentu pa sta tudi na njem potrdili svojo veljavnost dve življenjski modrosti, namreč, da hodi vrč tako dolgo po vodo, dokler se ne razbije, in drugič, da za slehernim moškim vzponom ali padcem stoji ženska.

Povedali smo že, da se je tihi baron preudarno izogibal zvezam z nadvojvodinjami in drugimi ženskimi osebami iz neposredne cesarjeve okolice. Pozneje, ko je njegova kočija že tekla po klancu navzdol, so nekateri vedeli povedati, da naj bi sredi leta 1911 obiskal Katarino Schratt, vendar ne v vlogi ljubimca, pač pa, da bi se v njenih zasebnih prostorih sestal ali s cesarjem ali z njegovimi svetovalci in jim posredoval avtentične podatke z zvezi s krizami v severni Afriki in na Balkanu. Govorilo se je, da je opravljal tajne diplomatske ali obveščevalne posle in da je bilo njegovo bivanje v prestolnici ter pojavljanje v salonih zgolj spretno premišljena kamuflaža. Skoraj gotovo se je v tem času srečal tudi z nadvojvodom Karlom, ki s svojo rodovno linijo, kakor vemo, zaradi morganatske poroke nadvojvode Franca Ferdinanda, pretendira na habsburški prestol. Karl se je posebej zanimal za balkanske zadeve in je tihega barona povabil tudi v svoj lovski dvorec, kjer ga je seznanil s svojo še ne dvajsetletno ženo Zito.

Žal moramo ugotoviti, da je nadvojvoda v tem primeru storil napako. Tihi baron je namreč prekršil železno pravilo, da se ne bo bližal ženskam iz cesarske rodbine in je na povabilo koketne nadvojvodinje obiskal lovski dvorec še enkrat, menda ob priložnosti velikega lova, ki se ga nadvojvoda zaradi državniškega potovanja v Italijo in Pariz, kjer naj bi razčistil nekaj spornih zadev v avstro-ogrsko-francoskih odnosih, ni mogel udeležiti. Ko so se tihemu baronu stvari obrnile na slabše, so se razširile govorice oziroma natolčevanja, da ga je nadvojvodinja prenočila ne samo v dvorcu, ampak tudi v postelji in da sta bila nasledek te lovske noči njena nosečnost in pred kratkim rojeni prvorojenec princ Oto. Tako naj bi se tihi baron vmešal v avstrijsko dinastijo in s tem izpolnil del svojega strateškega načrta.

Ali gre zgolj za kleveto ali je za govoricami tudi kos materialne resnice zaradi absolutne molčečnosti oziroma nedosegljivosti vpletenih oseb, nisem mogel dognati. S temi, četudi neupravičenimi podtikanji bi nevoščljivci, anarhisti in politični spletkarji nasploh gotovo poskusili škodovati vladarski družini, predvsem pa omajati baronov družbeni položaj in ugled, če ga ne bi hkrati in bolj usodno udarilo nesrečno naključje z druge, nepričakovane strani.

Nesreča je tihega barona zatekla nekega septembrskega dneva v banalnem okolju prodajalne s čevlji na Mariahilferstrasse 47. Dunajska visoka družba ima poleg dvornih in pridvornih krojačev, lasuljarjev, frizerjev, rokavičarjev, šivilj in modistk tudi svoje čevljarje, ki za občutljiva stopala kneginj, grofic in baronic izdelujejo čevlje po meri. Tako urezano obutev si privoščita poleg plemstva tudi višji in deloma celo srednji meščanski sloj in si konkurenca konfekcijskih grosistov, ki

izdelujejo obutev serijsko in po velikostnih številkah za prihodnje kupce med njimi šele prizadeva.

Z občutno nižjimi cenami ji posel začenja počasi naraščati, čeprav bitka še ni dobljena in se bo treba v njej razen s tradicijo spopadati tudi s konkurenti na svojem področju, predvsem z agresivnim Bat'om iz Zlina na Moravskem. Ne bomo se spuščali v prognoze, za zdaj še vsekakor drži, da večina pripadnikov višjih slojev zaradi individualizma, snobovstva, konservativnosti ali kakšnih drugih razlogov obutveno konfekcijo zavrača oziroma jo dopušča zaradi manjših stroškov le pri služnem osebju. Zatiskajo si oči pred resnico, da kvaliteta izdelkov grosistov hitro narača in marsikdaj že uspešno tekmuje z unikati klasičnih čevljarjev. Velike firme si prizadevajo, da ne bi bile konkurenčne le s ceno, temveč tudi z videzom in kvaliteto in zato iščejo in zaposlujejo tudi kreatorje novih modelov.

V naravi stvari je, da se staro umika novemu in neuveljavljeno s časom spodrine preizkušeno, dokler se v krogotoku stvari ne začne nov cikel, ko novo postane staro in ga začne nadomeščati novo novo. Tako je po logiki dobe nanoslo, da je grofica M. W. nekega dne opazila na nogah svoje spletične Beti gležnarje iz sivega ševroja. Ko je zvedela, da jih prodajajo pri DEL-KA-ju, se je brez pomisleka odpeljala na Mariahilferico. Spletična bi se obisku rada izognila, a jo je morala spremljati in poleg tega obuti stare, dlje časa nošene čevlje, ker se ne bi spodobilo, da bi grofica kupovala enake, kot jih nosi služabnica.

Prihod kočije z grofovskim grbom je osebje v lokalu, ki je bil ob tej popoldanski uri prazen, spravil na noge. Poslovodja in pomočnik sta se postavila malo manj kot v pozor, blagajničarka pa je na svojem stolčku otrpnila kot nagačena. Po uvodnih vljudnostnih frazah se je začelo obredno pomerjanje čevljev. Grofica se je diskretno čudila in uživala ob raznovrstni ponudbi ter je šele čez čas kot po naključju vprašala, ali imajo gležnarje iz sivega ševroja. Ker jih v trgovini niso imeli, je poslovodja telefoniral v skladišče, od koder je čez nekaj minut tri primerke v različnih barvnih odtenkih prinesel osebno Franc M.

Ob pogledu na grofico in spletično mu je noga med korakom zastala zgolj za drobec sekunde, registriral je položaj in se vzorno obvladal, vljudno je pozdravil ter postavil škatle na tla in se po vnovičnem priklonu obrnil, da bi odšel.

Tudi grofica in spletična sta vsaka po svoje doživeli trenutek resnice. Beti je ob pogledu na Franca M. močno zardela, grofica pa je sredi pogovora s poslovodjem odsekano premolnila, a ko se je Franc M. obrnil, ga je s povrnjeno prisebnostjo poklicala nazaj in, ne meneč se za osuplega poslovodjo, rekla: »Počakajte, gospod pomočnik, in mi obujte model, ki ste ga prinesli.«

Poslovodja je sklenil roke na hrbtu in napol v jezi, napol v zadregi opazoval Franca M., ki je pokleknil na desno koleno in z izvedenskimi gibi grofico obul, nato pa ji ponudil roko in rekel, naj preskusi, kako se obnašajo čevlji med hojo.

Grofica se je oprla na ponujeno roko in se s Francem M., ki je s strokovnim pogledom ocenjeval uporabnost modela, sprehodila do izložbe, kjer je, z očmi, uprtimi v čevlje, komaj slišno zamrmrala: »Gospod baron, se vam ne zdi, da ste mi dolžni majčkeno pojasnilo?«

»Ne razumem, kaj želi milostljiva s tem povedati,« je prav tako zamolklo in kot da se tiče čevljev, odgovoril Franc M.

»Imate morda brata dvojčka?« je rekla grofica.

»Ne da bi vedel, gospa,« je rekel Franc M.

»Tu je preveč ušes in premalo časa, da bi mi stvar sprejemljivo pojasnili. Več priložnosti bo nocoj pri kneginji Sch. Ne svetujem vam, da se temu sestanku izognete.«

»Kakor ukažejo, milostljiva,« je rekel Franc M. »Čevlji vam odlično pristajajo. Formalnosti boste lahko uredili z gospodom šefom. Bilo mi je v čast.« Priklonil se je in z znanim, obvladanim korakom odšel iz prodajalne.

Grofica je že pred časom prekoračila štirideseto leto, ki ga je tihi baron postavil kot zgornjo mejo za svoja intimnejša znanstva. Ker si ga potemtakem ni mogla ogledati v postelji, ga je s podzavestnim občutkom zapostavljenosti tembolj kritično opazovala v salonih in bi šla stavit sto proti ena, da sta tihi baron in DEL-KA-jev komi ena in ista oseba. Bila je preveč osupla in zmedena, da bi lahko presodila, ali naj vidi v stvari nizkotno prevaro, državno skrivnost, ekscentrično pustolovščino, vohunski maneuver, infantilno kaprico ali kaj bolj nepredstavljivega. Lahko bi se v skrajnem primeru tudi zmotila, a ta varianta bi imela kanček verjetnosti le, če barona nočoj ne bi bilo h kneginji Sch. Do takrat pa so bili vsi premisleki le hipotetični. Pogled na molčečo in zardelo spletično pa ji je povedal, da Beti vsaj o eni izmed identitet te skrivnostne osebe gotovo kaj ve.

Med vožnjo je izprašana priznala svoje nekajmesečno znanstvo z DEL-KA-jevim komijem Francem M. Spoznala ga je na plesnih vajah v Pratru, kjer se občasno prikaže in je med ženskim svetom zelo priljubljen.

Ob vprašanju, ali je čevlje iz ševroja dobila za morebitne telesne usluge, je Beti planila v jok, češ za koga neki jo milostljiva ima, nakar je grofica rekla, da to ni nič takega in da ni treba reagirati tako histerično, brez nič ni nič, ne pri gospodi ne pri služinčadi, narobe je le, če se stvari pomešajo. Nato je Beti povedala, da ji je Franc M. priskrbel čevlje s popustom, ki ga imajo uslužbenci firme, če kupujejo obutev za ožjo družino, in da se je zaradi tega neke noči na samotni klopi v Pratru samo enkrat spustila z njim malo dlje.

O kakšni drugi identiteti Franca M. se Beti ni niti sanjalo, in čeprav je kdaj po naključju gotovo prestregla kakšno besedo o tihem baronu, ga zaradi pomanjkanja fantazije in spoštovanja družbene lestvice ne bi mogla spraviti v zvezo s trgovskim pomočnikom, ki je v njenem svetu nekaj pomenil, v visoki družbi pa bi bil enak nič kot ona sama. Ni ji bilo jasno, zakaj se je grofica tako zanimala za njenega naključnega ljubčka, vendar si s tem ni belila glave in je zadevo pripisala grofičinim muham.

Ta navidez neogroženi člen v čvrsti verigi tihega barona se je utrgal prav v času, ko je firma DEL-KA pogrešila določeno število obutvenih artiklov. Zaradi tega je uprava prerazporedila osebje in Franca M. iz trgovine premestila v skladišče. Obstajal je komaj odstotek možnosti, da sreča znanca iz kroga svoje druge identitete in da ta pri tem pomisli na kaj drugega kot na presenetljivo podobnost med njim in tihim baronom. A usodi se je zdelo primerno izkoristiti prav ta odstotek. Poslala mu je na pot zapostavljeno grofico z namenom, da postavi piko za dotedanjim in odpre novo poglavje njegove zgodbe.

Sicer pa, ali je šlo res za usodo? Mar niso bile tu na delu sile, ki stojijo nad njo in jim je usoda zgolj dekla? Šele zdaj bodo tisti, ki so naročili mojo raziskavo, sprevideli, kako prav so storili, da so za to nalogo izbrali mene, kajti povprečen človeški um ne bi bil zmožen vpogleda v vesoljske dimenzije tega primera.

Pripomba primarija dr. E. G. na robu rokopisa

Pacient je impotenco, ki jo je povzročil strah pred domnevnim nimfomanstvom gospe Hilde, v pisu skušal zakriti s poudarjanjem svoje možganske premoči nad navadnimi bitji, z namigi na zvezo z nadnaravnimi silami (nad-usoda) ter s posredno identifikacijo z oplojevalcem sveta, ki ga iz podzvesti projicira v podobo Franca M. oziroma tihega barona.

Nadaljevanje poročila J. J. K.

Ko se je Franc M. vračal v skladišče, je vedel, da je prišel čas obrata in se bo moral kot že tolikokrat utiriti v novo orbito. Računal je, da bo grofica, dokler se z njim ne sestane, o svojem odkritju molčala, tako zaradi radovednosti kot tudi zato, ker ga ne more z ničimer dokazati. A tudi če bi prišlo do govoric v zvezi s tem, bi jih večina sprejela vsaj prvi večer kot posrečeno šalo. Zato je sklenil, da še zadnjič obiše palačo kneginje Sch. in dá svoji zvezdi, preden zatone v tem delu sveta, zagoreti še enkrat v polnem sijaju.

Tihi baron, imenujmo ga v zaključnih prizorih njegove izpričane eksistence še s tem imenom, se je torej ob desetih zvečer prikazal na stopnišču palače Sch. popolnoma v belem. Potem ko je poljubil roko gostiteljici, v katere vedenju ni opazil nobene spremembe, se je sprehodil med gručami gostov, in se, ko je ugotovil, da ne zbujajo večje pozornosti kot po navadi, pridružil skupini kneza W. kot nevsiljiv poslušalec. Pozneje je krožil od družbe do družbe in proti enajsti uri ga je grofica M. W. odkrila v krožku, ki se je zbral okrog gostiteljice. V primernem trenutku je nedolžno zastavila strupeno vprašanje: »Gospod baron, ali je res, kot je slišati, da ste se zadnje čase posvetili materialni sferi in da si skušate svoj kapital pomnožiti v obutveni stroki?«

Nekatere dame so presenečeno ahnile, ugibajoč, ali se grofica šali, ali gre za podatek iz verodostojnega vira.

Tihi baron je odgovoril brez sence zadrege, kot da gre za najbolj samoumevno vprašanje, ki zasluži najbolj samoumeven odgovor, podčrtan z nasmeškom pod brki in melanholičnim sijem svetlomodrih oči.

»Prav ste poučeni, gospa grofica,« je rekel, »z bratrancem sva del družinskega kapitala naložila v obutveno industrijo. Človek ne živi samo od kruha, kot pravi Pismo, a res je tudi obratno, ne samo od božje besede, saj je rečeno, pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal. Če bi tudi vas, milostljiva, zanimale tovrstne naložbe, sem vam z nasvetom na uslugo, a morali se boste odločiti čimprej, ker v kratkem odhajam na daljšo poslovno pot.«

Skozi družbo je zavel skorajda otipljivi ooooo začudenih dam, ki ga je tihi baron mrmraje pokomentiral s *c'est la vie* ali nečim podobnim, vendar v tonu, ki ni postavjal dokončne pike, ampak je za tropičjem pušal še nekaj možnosti.

Izzivajoča grofica je s sladkim glasom nadaljevala z zasliševanjem. »Ali je res, da se odpravljate v Južno Afriko k svojim prijateljem iz burske vojne?«

Tihi baron je ostal neprekosljivo očarljiv še naprej, in tudi v višjem tonu izdahnjeni ooooo nekaterih dam ga ni spravil iz ravnotežja. »Milostljiva gotovo ve, da so uspešni posli povezani s poslovnimi tajnami. Zaradi tega vam ta hip ne bi mogel izdati cilja ali bolje rečeno ciljev svojega potovanja. Ta množina,« se je nasmehnil, »je največ, s čimer trenutno lahko ustrežem vaši vedoželjnosti. Če se boste podjetju pridružili, vam bodo na voljo popolnejše informacije. Mislim pa, da drugih očarljivih dam najini finančni načrti pretirano ne zanimajo in bi se o njih morda raje pogovorila na štiri oči.«

»Ali odpotujete kmalu?« je rekla z odtenkom zaskrbljenosti v glasu spogledljiva tirolska baronica.

»Lahko bi se tako reklo, spoštovana,« je z naklonom glave v njeno smer rekel tihi baron.

»Strli mi boste srce,« je kújavo rekla baronica.

»Nikar, spoštovana,« je rekel tihi baron, »srce je trpežna mišica. Sicer pa, kdo pravi, da se ne nameravam vrniti? Razen če z gospo grofico zgubiva vloženi kapital in nama ne bo preostalo drugega kot častno slovo od tega sveta.«

Družba je vzela njegove besede za šalo in baron je izkoristil vzplamenelo veselost, se oprčil in odpeljal grofico do okenske niše na drugem koncu dvorane.

»Se dobro zabavate, gospa?« je rekel, ko sta si s strežajevega pladnja vzela nova kozarca.

Grofica je srknila šampanjec, nato pa nič več izzivalno, ampak skoraj proseče rekla: »Kaj ste pravzaprav? Ali pa bi morala reči: Kdo ste? Priznam, da ste me s svojo dvojno podobo zbegali. Od kod ste se vzeli? In kam zdaj v resnici greste?«

»Lahko bi se reklo, da grem po poti vsega človeškega,« je rekel tihi baron.

»Nehajte z leporečjem,« je nestrpno rekla grofica. »Zdaj se vam ni treba pretvarjati. Nazadnje bi še nasledla vaši pravljici o vlaganju kapitala v obutveno industrijo. Ampak, za božjo voljo, potešite mojo radovednost! Zakaj ste zaposleni pri DEL-KA-ju? Kakšna skrivalnica je to? Kakšna prismuknjenost? Ali kaprica?«

»Nič od tega,« je rekel tihi baron. »Služim si vsakdanji kruh.«

»Lepo vas prosim!« je rekla grofica. »Kako naj si komi privoščim plemiške izdatke?«

»Ukazano mi je tako služiti,« je rekel tihi baron. »Oziroma mi je bilo, dokler me niste razkrili.«

»Če vam je do tega, bom molčala kot grob,« je rekla grofica sozarotniško.

»Ne,« je rekel tihi baron. »Ni mogoče. Moja pogodba je taka. Absolutni inkognito.«

»Prostozidarstvo torej,« je zamrmrala grofica.

»Ne, milostljiva,« je rekel tihi baron. »Ne prostozidarstvo in tudi obutvena industrija ne. To so samo oblike.«

»Odpotovali pa boste? In če vas prav razumem, ne v Južno Afriko?« se je skušala grofica otresti pollaščajóce se je tesnobe s sproščenejšo konverzacijo.

»Ne,« je rekel tihi baron. »Mislim, da se tokrat ne bom podal na pot po prostoru, temveč po času. Odšel bom v zgodovino.«

Grofica je za trenutek zinila, sklenila roke pod vratom, in kakor da ne verjame lastnim ušesom proti sobesedniku skoraj dahnila kam z najmanj tremi vprašaji.

»Najbrž na dvor Marije Terezije,« je rekel tihi baron.

Grofici je ušel kratek histeričen smeh, a ko se mu tihi baron ni pridružil in tako ni potrdil, da gre za šalo, ampak je še naprej z znano sinjo melanholijo gledal naravnost v njene oči, jo je spreletel srh, pomislila je, da stoji pred norcem, ki je morebiti nevaren, in mora z njim ravnati pazljivo.

»Zdi se vam čudno,« je rekel tihi baron. »In si mislite, da sem blazen. A ne bojte se. So stvari med nebom in zemljo, o katerih vam ne smem govoriti. Že to je ogromno, da ste me lahko srečali in me spoznali drugače kot vaša okolica. Bledi ste. Malo ste se prestrašili. Sedite za hip. Prinesel vam bom kozarec vode.«

Prijel je grofico za roko in jo popeljal do bližnjega kanapeja. »Takoj se vrnem.«

Grofica ga je zgrabila za roko in mu strmo pogledala v oči. »Ne norčujte se iz uboge ženske,« je rekla. »Navsezadnje vam nisem storila nič žalega. Povejte mi, za božjo voljo, kdo ste?«

Tihi baron jo je pobožal po roki, s katero ga je držala, nato pa svojo narahlo izvil. »Nadangel Gabriel,« je zamrmral. »Ne bojte se.«

Nato je s čvrstim korakom odšel čez dvorano, ustavil enega od strežajev in mu naročil, naj grofici, sedeči na kanapeju pri oknu, prinese kozarec vode. Potem se je brez pozdrava spustil po širokem stopnišču.

Po tem francoskem slovesu se tihi baron ni več prikazal v visoki družbi. Ker je tudi pred tem za krajši čas izostajal, so se novice o njegovem izginotju začele širiti

še le čez dva ali tri tedne. Med ženskim svetom naj bi nastal preplah in govorice o njegovi spolni aktivnosti so začele rapidno naraščati. Govorilo se je o dvajsetih nosečnicah, ki naj bi jih tihi baron oplodil načrtno in po geografsko-historičnem načelu: iz vsakega kraljestva, vojvodine, kneževine in grofije najmanj po eno, vštevši že omenjeno pripadnico vladarske rodbine.

Predmet številnih komentarjev je postala tudi baronova oseba. Šele po skrivnostnem odhodu so se začeli spraševati o njegovem skrivnostnem prihodu. Nekateri so trdili, da sta ga za stavo podtaknila visoki družbi dva ekscentrična kneza, drugi, da je vohunil za dvor. Neki poljski grof se je lotil genealoških raziskav in razglasil baronovo domnevno sorodstvo z goriškimi ali tirolskimi grofi za popoln larifari. Po salonih so užaljeno govorili o bastardu, ki je izkoristil njihovo lahkovernost, pri tem pa pozabljali, da je tihi baron o sebi v glavnem molčal in da so romantične variante o njem razširjali drugi, predvsem ženske. Zavedajoč se te samogoljufije so ga zdaj na vse pretege črnili in mu pripisovali vse grehe od ruskega vohunstva do zveze s hudičem.

A kakor vsaka stvar je tudi tihi baron s časom postal prežvečen in ne več zanimiv predmet salonskih pogovorov. Edina, ki ga je redno jemala v misel, je bila grofica M. W. V noči po njenem zadnjem pogovoru v palači Sch. je doživela lažji srčni napad, po katerem pa si je kmalu opomogla. Pozneje je o tistem baronu začela razširjati fantastične govorice, zaradi česar so jo šteli za prismuknjeno in čudaško ter je v salonih nastopala kot neprostovoljna komedijantka.

Trdila je, da je tihi baron odpotoval v Ameriko, kjer naj bi preučeval načine spolnega občevanja Indijancev, da je na poti k Eskimom, ker hoče eksperimentalno ugotoviti, ali njihovo gostoljubje resnično vključuje ponudbo spolnih uslug s strani gostiteljeve soproge, da na univerzi v Berlinu predava primerjalno vulvologijo oziroma pri nekem liliputanskem plemenu v Afriki raziskuje nesorazmerno velikost pritlikavskih spolovil. Politično je njegovo tovrstno aktivnost spravljala v zvezo z anarhizmom, ki naj bi destabiliziral evropsko družbo in uvedel v civilizirane dežele ljudožersko moralo.

Grofica je imela iznajdljivo domišljijo in je tihega barona predstavljala na zmeraj nova prizorišča. Proti koncu leta je začela namigovati, da je z njim vzpostavila komunikacijo in da se veliki Fekondator zdaj giblje skoz zgodovino. Z uporabo časovnega stroja se je pojavil najprej na dvoru Marije Terezije ter jo osrečil za njen enaindvajseti rojstni dan. Od tam se je preselil pod baldahine kitajskih cesaric različnih dinastij, bil pa je tudi Afroditin krvoskrunski dvojček in jo je posilil, takoj ko sta, iz morske pene rojena, stopila na kopno. V vsaki grofici ni pripovedi se je spustil v novo avanturo in ta erotična folklorja je počasi zgubljal okus in poslušalce. Svoj zadnji vrh je dosegla v pogovoru z milanskim kardinalom, na čigar čast je kneginja Sch. priredila veličasten sprejem, na katerem je grofica M. W. svoje fantazmagorije kronala z blasfemično izjavo, da je tihi baron kot nadangel Gabriel pravzaprav spočetnik jagnjeta božjega in torej sam Bog oče. Te grozote ni bilo mogoče opravičiti drugače, kot da so grofico poslali na zdravljenje v bolnišnico Svete Cecilije, kjer je postala moja pacientka in mi je v daljšem razdobju terapije povedala to nenavadno zanimivo zgodbo o tistem baronu, alias trgovskem pomočniku splošne in obutvene stroke, Francu M.

Pripomba primarija dr. E. G.

V tej fazi je pacient J. J. K. doživel v sebi preobrazbo iz zasebnega detektiva v psihiatra, hkrati pa je avtorstvo, če že ne celotnega, pa vsaj dela *Zaupnega*

poročila prenesel na fiktivno grofico M. W. Ta redek pojav transsubstanciacije doslej v medicinski literaturi še ni bil obravnavan.

Nadaljevanje Zaupnega poročila J.J.K.

Seveda sem pacientko glede komunikacij z nadstvarnim svetom in njegovimi prebivalci podrobno zaslišal(!). Pojasnila mi je način in potek stikov s tihim baronom, čigar izjave in navodila si zapisuje po njegovem nareku. Trenutno še zmeraj potuje po zgodovini, čeprav večkrat omenja, da se bo morebiti kmalu vrnil v sedanji zemeljski prostor ter prebivalcem našega planeta omogočil uporabo izkušenj iz nadstvarnega sveta. Ta plemenita naklonjenost do zemeljskih bitij opozarja na njegovo možno stvarniško poreklo.

V metodah intervesolske komunikacije, ki jih je začela razvijati grofica M. W., se nameravam tudi sam izpopolniti do te mere, da bom sposoben kadarkoli vzpostaviti stik s tihim baronom, tudi če se bo mudil v najbolj oddaljeni galaksiji desetega sončnega sistema. Prizadeval si bom, da bi človeštvo z njegovo pomočjo doseglo stopnjo rajske popolnosti. Tako bi se zaključil krog človeškega tavanja. Gospod bo odpoklical angela z gorečim mečem ter Adamu in Evi in njunim potomcem dovolil povratek v raj. Začela se bo nova zgodovina človeštva. Naj ji za dobrodošlico zakličem: Naj živi tihi baron! Naj živi Franc M.! Naj živi obutvena industrija! Naj živi vsesplošni – ah – vesečaj!

Pisateljevo zaključno pojasnilo

O nadaljnji usodi J. J. K. v arhivu F. M. in v drugih dostopnih virih ni nobenih podatkov.